
Surse literare privind existența armurii de tip *linothorax*

Marius ARDELEANU

Cuvinte cheie: greci, armură, linothorax, echipament militar, în.

Keywords: greeks, body armour, linothorax, militar equipment, linen.

În antichitate, grecii, referindu-se la orice tip de armură, indiferent de compoziția ei, foloseau cuvântul *thorax* (Θώραξ), care în traducere *ad literam* însemna „piept”¹. Acest cuvânt, cu referire la diferite tipuri de protecții de corp, în special cele metalice, este în mod normal interpretat, ca și „armură”, „cuirasă” sau „platoșă” (Aldrete, Bartell, Aldrete 2013, 11). Ca urmare, cuvântul *linothorax* (λινοΘώραξ), s-ar putea traduce prin „armură din pânză de in”. Spre deosebire de alte tipuri de armuri, de ex. din metal, nici o armură de tip *linothorax* nu a supraviețuit până în zilele noastre. Însă existența ei este atestată de numeroase surse literare și vizuale.

În cadrul unui proiect de arheologie reconstructivă mai mulți membri ai Asociației Culturale Omnis Barbaria și-au propus reconstituirea acestui tip de armură. *Proiectul linothorax* are patru obiective principale: 1 – colectarea tuturor informațiilor și realizarea unei baze de date care să conțină dovezi ale armurii antice din izvoarele scrise și vizuale; 2 – reconstituirea în întregime a unei variante de *linothorax* bazată pe sursele adunate pentru a înțelege construcția ei, forma, funcționalitatea și flexibilitatea acestui tip de armură; 3 – reconstruirea mai multor variante credibile a acestui tip de armură folosind doar materialele și tehnicile cunoscute și răspândite în lumea antică greacă și 4 – supunerea a o parte din aceste armuri reconstituite unor teste controlate în vederea determinării protecției oferite de acest tip de armură purtătorului ei și să comparăm aceste teste cu altele efectuate de către alți cercetători acestui tip de armură sau altora contemporane (din metal). Dintre aceste obiective, până acum, s-au realizat integral obiectivul nr. 2 (Ardeleanu 2016, 653-672; Fig. 1) și jumătate din obiectivul nr. 1. În acest articol dorim să sintetizăm totalitatea surselor scrise consultate și adunate, surse care ne oferă dovezi ale existenței armurii din pânză din in (*linothorax*) în perioada antică.

Cel mai devreme termenul de *linothorax* apare menționat în *Iliada* lui Homer, de două ori². Aceste informații sunt apoi reluate de alți comentatori antici, de cel puțin de 17 ori³, unii dintre ei preluând informațiile chiar la distanțe de timp foarte mari. Dintre aceștia amintim pe Pliniu cel Bătrân care reia și el, 800 de ani mai târziu, pasajele de la Homer ce atestă războnici ce luptau în armuri din pânză de in (Plinius, *Naturalis Historia*, 280, cartea 19(6) 25). Aceeași sursă este folosită și de Strabo⁴ care adaugă însă și informații noi, despre locuitorii din Lusitania care „marea majoritate a lor poartă *linothorakes*”⁵ (Strabon, *Geografia*, 3.3.6).

-
- 1 Pentru diversele definiții ale cuvântului a se vedea, de exemplu <http://latinlexicon.org/definition> (accesat în 12.12.2016).
  - 2 „... și din in era platoșa-i ...” (Homer, *Iliada*, 34, cântul II, rândul 529) și „... pe vajnicul Adrestos și pe Amphios, cei cu platoșe de in ...” (Homer, *Iliada*, 42, cântul II, rândul 830). Pentru terminologie (vezi nota 7) textul original grecesc a fost consultat după Monro, Alen 1920.
  - 3 Amintim aici doar comentariile antice privind *Iliada* lui Homer ale lui Aristonicus (*De Signis Iliadis*) și ale lui Eustathius Thessalonicensis (*Comentarii ad Homerii Iliadem*). O listă bibliografică completă a acestor comentarii a se vedea la Aldrete, Bartell, Aldrete 2013, 212, nota 2.
  - 4 „Cei mai mulți îmbracă pieptare de in ...” (Strabon, *Geografia*, vol. 1, cartea a III-a, capitolul 3. 6. Textul original grecesc a fost consultat pe www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=urn:cts:greekLit:tlg0099.tlg001.perseus-grc1:3.3.6 (accesat în 17.12.2016).
  - 5 Legat de termenul *linothorax* trebuie menționat faptul că deși el apare în textele originale grecești cu această denumire (λινοθώραξ), în traduceri în limba română a textului, apare tradus *ad literam* sub diverse forme. De exemplu în

Marius ARDELEANU, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș din Baia Mare, e-mail: ardeleanumarius@yahoo.com